

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ, ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΩΝ & ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΜΑΘΗΜΑ: ΔΙΕΘΝΕΣ ΣΥΣΤΗΜΑ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ

ΔΙΔΑΣΚΟΝΤΕΣ: Π. Ήφαιστος & Α. Λιαρόπουλος

Ανακοίνωση Ύλης

Το κύριο βιβλίο που προτάθηκε είναι του **Hedley Bull, *Η άναρχη κοινωνία***, ένα από τα σημαντικότερα κείμενα της διεθνούς βιβλιογραφίας στο πεδίο αυτό. Μεταξύ πολλών άλλων, με μοναδική δεξιοτεχνία ο Bull περιγράφει την έννοια της διεθνούς τάξης, την διαλεκτική σχέση τάξης και δικαιοσύνης, καίρια ζητήματα όπως η ισορροπία ισχύος, οι πολιτικές όψεις του διεθνούς δικαίου και των διεθνών θεσμών, ο ρόλος της διπλωματίας και ο πόλεμος. Ενδιατρίβει επίσης στον ρόλο των μεγάλων δυνάμεων και σε πλήθος διαφόρων απόψεων και προσεγγίσεων που αφορούν την διεθνή τάξη. Οι φοιτητές καλούνται να μελετήσουν με στοχαστική προσήλωση το βιβλίο αυτό όχι για να το αποστηθίσουν αλλά για να εισαχθούν βαθιά σε αυτό που επέλεξαν να σπουδάσουν, δηλαδή τις βαθύτερες διαμορφωτικές δυνάμεις του διεθνούς συστήματος, τις λειτουργίες του, τα προβλήματά του και τις προσεγγίσεις διεθνούς διακυβέρνησης.

Κατά την διάρκεια της διδασκαλίας όπως συνηθίζεται τα θεωρητικά ζητήματα συνδέονται με πλήθος περιπτωσιολογικών αναφορών τις οποίες οι φοιτητές καλούνται να συνδέσουν με την θεωρία. Καλούνται επίσης να συναρτήσουν αυτά που λέμε κατά την διάρκεια της διδασκαλίας με την συγκαίρινη διεθνή ζωή και ιδιαίτερα με τα γεγονότα στην Ανατολική Μεσόγειο και αλλού.

Στην βιβλιογραφία του παρόντος μαθήματος, επίσης, εμπίπτουν και κεφάλαια του βιβλίου Π. Ήφαιστος, *Οι διεθνείς σχέσεις ως αντικείμενο επιστημονικής μελέτης στην Ελλάδα και στο εξωτερικό* το οποίο είναι το κύριο σύγγραμμα στο παράλληλο μάθημα «Θεωρία Διεθνών Σχέσεων». Το κείμενο αυτό θα αποτελεί σύγγραμμα και για το παρόν μάθημα. Οι συνάδελφοι που διδάσκουν το Θεωρία Διεθνών Σχέσεων εστιάζουν την προσοχή στα κεφάλαια εκείνα που αναφέρονται σε θεωρίες και σε γνωσιοθεωρητικά και επιστημολογικά ζητήματα. Προτείνουν, επίσης, επιπρόσθετη βιβλιογραφία. Στο παρόν μάθημα, λοιπόν, εμπίπτουν τα εξής τα οποία καλείστε να μελετήσετε τόσο κατά την διάρκεια του εξαμήνου όσο και για τον τελικό έλεγχο γνώσεων.

Π. Ήφαιστος, *Οι διεθνείς σχέσεις ως αντικείμενο επιστημονικής μελέτης στην Ελλάδα και στο εξωτερικό*

1.2.3 Περί αξιολογικής ουδετερότητας (για το καίριο αυτό ζήτημα θα αναφερθούν και οι συνάδελφοι στο παράλληλο μάθημα). Στην ενότητα αυτή προσέξτε όλως ιδιαίτερος τις αναφορές στην Jacqueline Rommilly.

1.3. Γνωστικές δομές, πολιτική φιλοσοφία διεθνών σχέσεων κατ' αντιστοιχία της πολιτικής θεωρίας και οι έννοιες διεθνής κοινωνία και διεθνής κοινότητα που καλό είναι να ειπωθούν συνδυαστικά με τα αναφερόμενα από τον Hedley Bull. Σκοπός εδώ είναι να προετοιμαστούμε για τις ειδοποιούς διαφορές μεταξύ ενδοκρατικής και διακρατικής τάξης και τα ζητήματα που τίθενται στο πεδίο της νομιμοποίησης στην άσκηση βίας.

1.4.1. και 1.4.4. Η διάκριση ενδοκρατικής και διακρατικής τάξης και τον πίνακα στην σελίδα 101 ως βοήθημα μελέτης αυτής της διάκρισης. [Παρακαλούμε να θεωρήσετε όλους τους πίνακες του βιβλίου αυτού ως βοήθημα και όχι ως αφορμή για αποστήθιση αποσπασματικών φράσεων οι οποίες κανένα νόημα δεν έχει να παρατίθενται στον έλεγχο γνώσεων]

Το κεφάλαιο 2 εξετάζει ζητήματα που αφορούν ζωτικά την διδασκαλία της «επέμβασης». Μπορείτε να το διατρέξετε μια φορά προσεκτικά.

Δείξτε ιδιαίτερη προσοχή **στις ενότητες 2.1.1, τον πίνακα στην σελίδα 2** ως βοήθημα της μελέτης των αιτιών πολέμου σε αυτό και άλλα βιβλία. Στην ενότητα 2.1.2. αναλύεται η συλλογική ελευθερία (εθνική ανεξαρτησία) ως καταστατικό αίτημα στην αφετηριακή φάση συγκρότησης ενός κράτους και ως θεμέλιο της μετέπειτα συγκρότησης της κοινωνικής ετερότητάς του.

Σημειώνουμε ότι αυτή η πτυχή αφορά ζωτικά τον Καταστατικό Χάρτη του ΟΗΕ, ιδ. Κεφάλαιο I, άρθρο 2 όπου αναφέρονται οι Υψηλές Αρχές του διεθνούς δικαίου στις οποίες θα αναφερθούμε συχνά στην διδασκαλία, ιδιαίτερα σε αναφορά με την λειτουργία και την αποστολή του ΟΗΕ.

Στην ενότητα 2.1.6 εξετάζεται το ζήτημα της άσκησης βίας στην διεθνή πολιτική που βρίσκεται στον πυρήνα του ζητήματος της επέμβασης στις ποικίλες εκδοχές της ιδιαίτερα υπό το πρίσμα του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ.

Στην ενότητα 2.4.1 εξετάζονται οι αναδιανεμητικές λειτουργίες της ισχύος στην διεθνή πολιτική, ζήτημα ακριβώς που εμβαθύνει το ζήτημα των αρμοδιοτήτων και δικαιοδοσιών στην άσκηση βίας στις διεθνείς σχέσεις.

Το κεφ. 3 καλό είναι να το διατρέξετε για να έχετε υπόψη τις ιστορικοπολιτικές πτυχές του συγχρόνου διεθνούς συστήματος στις οποίες αναφερόμαστε συχνά στην διδασκαλία αυτών των μαθημάτων αλλά και άλλων του προγράμματος σπουδών. Όπως θα προσέξετε εκεί αναφερόμαστε συχνά στους Bull και Watson οπότε και μπορείτε να ανατρέχετε στα κείμενά τους ως συμπληρωματική μελέτη.

Στο 3.4.2 η προσοχή εστιάζεται στην σύγχρονη εποχή. Αυτή την πτυχή μπορείτε να την μελετήσετε συνδυαστικά με αναρτημένο κείμενο στην διεύθυνση <http://www.ifestosedu.gr/105Ethnokratos.htm> («εθνοκράτος στον 21ο αιώνα»).

Το κεφάλαιο 4 το θεωρώ προπαρασκευαστικό για πιο συγκεκριμένη εξέταση των κύριων θεωριών διεθνών σχέσεων. Λάβετε υπόψη αυτή την επισήμανση για το παράλληλο μάθημα «Θεωρία Διεθνών Σχέσεων».

Τα κεφάλαια 5 και 6 εισέρχονται στις θεωρίες διεθνών σχέσεων. Η ανάλυση αυτών των κεφαλαίων θα αποτελέσει απ' ότι γνωρίζω τον κύριο άξονα της διδασκαλίας των συναδέλφων του μαθήματος «Θεωρία διεθνών Σχέσεων». Θα ήθελα να προσέξετε όλως ιδιαιτέρως τις αναφορές στο Παράδειγμα διεθνών σχέσεων στην αρχή του κεφαλαίου γιατί είναι θεμελιώδες ζήτημα. Όπως και οι σχετικοί πίνακες του κεφαλαίου δείχνουν όλα τα ρεύματα σκέψης στην θεωρία διεθνών σχέσεων με τον ένα ή άλλο τρόπο συναρτώνται με το Παράδειγμα.

Θα προσέξετε ότι η ανάλυση των θεωριών προσεγγίζεται κριτικά. Ενώ αναφέρονται βασικά όλα τα ρεύματα σκέψης (ή τουλάχιστον αυτά που συχνά αναφέρονται στην βιβλιογραφία) το κύριο μέλημα είναι η ιεράρχηση των σημασιών μιας έκαστης θεωρίας. Όπως εξάλλου εξηγούμε, ακόμη και στο εσωτερικό των κύριων θεωριών εμπεριέχονται πολλά ρεύματα προσανατολισμένα προς την ίδια κατεύθυνση πλην με πολλές μεταξύ τους διαφορές.

Το κύριο μέλημά μας δεν είναι να σας κουράσουμε με ονοματολογίες θεωριών. Ούτως ή άλλως θα κατανοήσετε ότι αμιγώς επιστημονικές είναι μόνο εκείνες που είναι περιγραφικά και ερμηνευτικά συμβατές με το Παράδειγμα. Κύριος σκοπός είναι να καταλάβετε την σχέση του Παραδείγματος με την θεωρητική προσπάθεια, να

γνωρίσετε τις κύριες θεωρίες και να καλλιεργήσετε την κριτική σας σκέψη ούτως ώστε να μπορείτε να καταλήγετε σε συμπεράσματα για το ποιες θεωρίες είναι αφενός συμβατές με το Παράδειγμα και αφετέρου ιδεολογικού χαρακτήρα (και γι' αυτό ελάχιστα επιστημονικές αν όχι μελλοντολογικές). Επίσης, ποιες είναι προπαγανδιστικές (και γι' αυτό διόλου επιστημονικές – βασικά είναι θεωρήματα στρατευμένα στις αξιώσεις ισχύος της διακρατικής διαπάλης) και ποιες, αντίθετα, είναι υψηλών ερμηνευτικών βαθμίδων και συμβατές με ένα ευρύ φάσμα πραγματολογικά επαληθευμένων γεγονότων της ιστορίας και της σύγχρονης διεθνούς ζωής.

Τώρα, στο **κεφάλαιο 6 και ιδ. στο 6.2.1** πέραν της θεωρητικής συζήτησης, θα θέλαμε να προσέξετε όλως ιδιαίτερος την συγκριτική μελέτη μεταξύ των νεοφιλελεύθερων και των θεωρήσεων του John Rawls. Η σύγκριση αυτή εμπίπτει πλήρως στην εξέταση των διεθνών θεσμών και ιδιαίτερα της συλλογικής ασφάλειας και αφορά ζωτικά την επέμβαση. Να υπογραμμίσω απλά ότι όπως θα δείτε στην σχετική ανάλυση, οι νεοφιλελεύθεροι πριν και μετά το 1990 υποστήριζαν μια ηγεμονική διαχείριση των διεθνών θεσμών και επέκταση των επεμβάσεων. Οι επεμβάσεις όπως γνωρίζετε εντάθηκαν μετά το 1990 και εντείνονται στις μέρες μας στα Βαλκάνια, στην Λιβύη, στην Συρία και αλλού.

Ο John Rawls, κορυφαίος φιλελεύθερος της φιλοσοφίας του δικαίου προσεγγίζει την επέμβαση από μια πολύ διαφορετική άποψη. Η σύγκριση που γίνεται αποσκοπεί στο να καταδείξει κριτικά τα αμφιλεγόμενα ζητήματα που τίθενται και τα οποία θα εξετάσουμε διεισδυτικά στο μάθημα «Διεθνές σύστημα και διεθνής διακυβέρνηση».

Το κεφάλαιο 7 εμπίπτει πλήρως στο μάθημα «Διεθνές σύστημα και διεθνής διακυβέρνηση». Όχι μόνο εξετάζει κριτικά το ζήτημα του ρόλου των διεθνών θεσμών σε αναφορά με τα θεωρητικά ρεύματα αλλά επιπλέον προχωρεί σε μια λεπτομερή περιπτωσιολογική μελέτη της σημαντικότερης ίσως επέμβασης στην μεταψυχροπολεμική εποχή στο Ιράκ (ενότητα 7.3.2 – οι προηγούμενες ενότητες προετοιμάζουν για μια κριτική θεώρηση αυτής της περιπτωσιολογικής μελέτης).

Στις επόμενες ενότητες η ανάλυση προχωρεί σε αμφίπλευρη εμβάθυνση κρισίμων ζητημάτων που αφορούν την σύνδεση θεωρίας διεθνών σχέσεων και πράξης.

Δέστε για παράδειγμα με προσοχή την παραπομπή που αρχίζει στην σελίδα 514-5. Θεωρούμε ότι η ανάπτυξη της κριτικής σας σκέψης γύρω από τέτοια ζητήματα σας βοηθά να κατανοήσετε βαθύτερα τόσο την σημασία της θεωρίας διεθνών σχέσεων στην εξωτερική πολιτική ενός κράτους όσο και την ολισθηρότητα του πολιτικού στοχασμού όταν επιστρατεύεται στην διαπάλη των αξιώσεων ισχύος.

Καλείστε έτσι να διακρίνετε (και να κρίνετε και συμπεραίνετε μόνοι σας συνάμα και να συζητήσετε κριτικά μαζί μας στην αίθουσα διδασκαλίας) μεταξύ επιστήμης και ιδεολογημάτων ή προπαγάνδας (και υπέρ ποιού γίνεται αυτή η προπαγάνδα).

Οι αναφορές στο πρώτο κεφάλαιο (1.2.3) στην αξιολογική ουδετερότητα και στην εξαιρετική ανάλυση της μεθόδου του Θουκυδίδη από την J. Rommilly πρέπει να συνδεθεί με αυτά τα ζητήματα για να καταλήξετε στα δικά σας συμπεράσματα για αμφίπλευρες πτυχές του γνωστικού σας πεδίου.

Τέλος, στο κεφάλαιο 7 γίνεται γνωσιοθεωρητική και επιστημολογική συζήτηση καθώς και κριτική σύνδεση των κύριων πεδίων που εμπίπτουν στις διεθνείς σπουδές. Αφορά τόσο τα δύο παράλληλα μαθήματα αυτού του εξαμήνου αλλά και άλλα του προγράμματος σπουδών. Θα χαρούμε πολύ εάν προσερχόμενοι στην διδασκαλία μας ζητήσετε να τα συζητήσουμε, εξειδικεύσουμε και εμβαθύνουμε.

Το 7.3. περιέχει ανάλυση που εστιάζεται τόσο από άποψη θεωρίας όσο και από άποψη περιπτωσιολογικών διερευνήσεων στο θέμα της επέμβασης και ευρύτερα της άσκησης βίας στην διεθνή πολιτική. Θα προσέξετε εκεί ότι η συζήτηση επεκτείνεται

σε θεσμικά ζητήματα αλλά πιο σημαντικό στις ειδοποιούς διαφορές μεταξύ μιας νομικής (ή καλύτερα νομικίστικης) προσέγγισης της συλλογικής ασφάλειας και μιας ανάλυσης που εξετάζει και τις πολιτικές όψεις. Επεκτείνεται, επίσης, στην συγκριτική και κριτική εξέταση των ηγεμονικών και αντι-ηγεμονικών προσεγγίσεων, υποστηρίζοντας, βασικά, ότι το διεθνές δίκαιο είναι εγγενώς αντί-ηγεμονικό πλην είναι και τρωτό με αποτέλεσμα να καθίσταται εξαρτημένη μεταβλητή των ηγεμονικών αξιώσεων ισχύος.

Κατά την διάρκεια της διδασκαλίας έχουμε παραπέμψει σε πολλά άλλα κείμενα. Στην σελίδα www.ifestosedu.gr είναι αναρτημένα πλήθος δοκιμίων και άρθρων ή εισηγήσεων σε επιστημονικά συνέδρια. Τονίζουμε τα εξής:

Διεθνής και ευρωπαϊκή νομιμότητα

- ▶ 1) «International and European Rule of Law. 2) Διεθνής και Ευρωπαϊκή νομιμότητα 3) P.Ifestos, backgroundinformation-Comments 4) Π.Ήφαιστος, σχόλια-πληροφορίες
- ▶ Κασιμάτης, Zayas, Λουκαΐδης, Shaw, Κονομής, Oberndoerfer, Επίμετρο: Ήφαιστος Διεθνές σύστημα-Πολιτικές όψεις
- ▶ **Θουκυδίδης: Ο Διάλογος Αθηναίων-Μηλίων**
- ▶ **Ο Θουκυδίδης και οι σύγχρονες διεθνείς σχέσεις.**
- ▶ **Θουκυδίδης- Παράδειγμα Διεθνών Σχέσεων**
- ▶ Μετά-Αποικιακή εποχή και Μεσανατολικές εξελίξεις
- ▶ **Πολιτικές Όψεις Του Διεθνούς Συστήματος Και Των Διεθνών Θεσμών.**
- ▶ Στρατιωτική Ισχύς Και Ελληνική Εξωτερική Πολιτική 1974-2004.
- ▶ 30 Χρόνια Ελληνικής Εξωτερικής Πολιτικής. Ισχύς Και Δίκαιο Στην Διεθνή Πολιτική: Ελληνική Εξωτερική Πολιτική 1974-2004
- ▶ **Δημοκρατία-Πόλεμος**
- ▶ The role of the United Nations System as a collective security system.
- ▶ **Διακρατικές κανονιστικές δομές, διεθνικοί δρώντες και διεθνής διακυβέρνηση**
- ▶ **Συλλογική Ασφάλεια, Διεθνές Δίκαιο και θανατηφόρες αιτιολογήσεις.**
- ▶ Μέσα Μαζικής Καταστροφής
- ▶ **Διεθνής διακυβέρνηση, διεθνές σύστημα και ο ΟΗΕ**
- ▶ **Κοινωνικοπολιτική δομή του κόσμου, διεθνής διακυβέρνηση και συλλογική ασφάλεια**
- ▶ **Η Βία Στις Διεθνείς Σχέσεις**

Για περισσότερες πληροφορίες δείτε το παρακάτω σύνδεσμο:
<http://www.ifestosedu.gr/75IR%20and%20Governance.htm>